

و تربیت است و همه آنچه بشمردیم و آنچه بدان اشاره نکردیم، مایه ضعیف «حکمرانی تعلیم و تربیت» در سطح جهانی و در کشور ما شده و خواهد شد و این امر می‌تواند پیامدهای بسیار مخربی را به‌بار آورد و دارای ابعاد گوناگون و پیچیده‌ای است و باید برای حل آن مطالعه و تدابیر اساسی عمل آورد.

۲. آنچه بشمردیم گوشه‌ای از چالش‌های اساسی تعلیم و تربیت کنونی به‌شمار می‌آید و نظام‌های معرفتی و علمی و فرهنگی، سامانه‌های تعلیم و تربیت در حوزه و دانشگاه و آموزش و پرورش را در معرض طوفان و امواج سخت قرار داده است.

شایان توجه است، موضع کنشگران سیاسی و فرهنگی و علمی و تربیتی در برابر این تحولات متفاوت است: برخی این دگردیسی مادی‌گرایی و غرب‌زدگی را باور دارند و می‌پسندند و از شناخت عمیق ساده‌انگارانه، تسلیم این امواج و جریان حاکم می‌شوند.

برخی هم از درک عمیق این حوادث بی‌بهره‌اند؛ اما به رویارویی و مواجهه سطحی و ظاهری می‌پردازند.

موضع درست مواجهه هوشمندانه و فعالانه با این امواج و تدابیر اساسی برای صیانت از هویت اسلامی و بومی و تعلیم و تربیت است و این راه البته دشواری‌ها و آمادگی‌های زیادی لازم دارد.

۳. انقلاب اسلامی جرقه‌ای نو و شهابی ساطع در تاریکی جهان معاصر بود و گفتمانی نو از معرفت، معنویت، عدالت و رشد را پایه‌ریزی کرد.

انقلاب اسلامی تحولی چندلایه‌ای و دارای اضلاع و ابعاد گوناگون و برخوردار از گستردگی پهناور است و مهم‌ترین و ژرف‌ترین لایه آن، بعد معرفتی و اندیشه‌ای آن به‌شمار می‌آید؛ از این‌رو آموزش و پرورش و سپس دانشگاه و حوزه، می‌بایست مرکز، کانون و جلوه‌گاه این بعد معرفتی اسلام عزیز و انقلاب اسلامی باشند و در این میان، نقش ممتاز و بی‌بدیل آموزش و پرورش و فرهنگیان ارجمند، در کنار خانواده و رسانه، بسیار راهبردی و ماندگار است.

۴. در کشاکش هجوم اهریمنان ماده‌پرست و افسارگسیختگی هواها و هوس‌های شیطانی و آماج آسیب‌های متوجه نسل کنونی،

آیت‌الله اعرافی تأکید کرد

ضرورت بسیج همه ظرفیت‌ها و امکانات برای رشد و شکوفایی آموزش و پرورش

مدیر حوزه‌های علمیه کشور، با تبیین راهبردهای کلان حکمرانی تعلیم و تربیت، بر ضرورت بسیج همه ظرفیت‌ها و امکانات مردمی و دولتی برای رشد و شکوفایی آموزش و پرورش تأکید کرد.

روزگار ما با وزش بادهای مخالف و امواج طوفانی فراوانی رویاروست و به‌رغم فرصت‌های بزرگ، چالش‌های عظیمی آن را در بر گرفته است. برخی از این چالش‌ها را می‌توان این‌گونه برشمرد: الف) حاکمیت اندیشه مادی و سیطره گفتمان غیرالهی بر ذهن و ضمیر انسان معاصر و چیرگی منطق مادی و غیرقدسی بر ابعاد گوناگون معرفت و معیشت و علم و فناوری و بر نظام‌های تعلیم و تربیت در غرب و در

جهان، از بلاها و آسیب‌های اساسی به‌شمار می‌آید. تربیت کودک، نوجوان و جوان در چنین بستر ودود از عالم قدس و فضائل روحی و معنوی شکل می‌گیرد و بنیان بشریت، به‌رغم همه زرق و برق‌های تمدن غربی و مزایای ظاهری، مسخ می‌شود و وی گوهر پاک فطرت و ارزش‌های الهی و معنوی خود را می‌بازد.

ب) بر این سیطره مادیت و کمیت باید افزود که تحولات فناوری و فضای مجازی جهان، زیست‌بوم دیگری را برای انسان و جوان رقم زده است که با همه مزایای بی‌شمار آن، مخاطرات زیادی برای فکر و روح و روان آدمی و نظام‌های تعلیم و تربیت به‌بار آورده است و در امتداد آن، تطورات علوم شناختی و پیشرفت‌های هوش مصنوعی، آفاق پیچیده و مهمی در چشم‌انداز بشر قرار داده است.

این تحول‌ها از یک‌سو بر سرعت و دقت نظام‌های تحقیق و پژوهش و علم‌اندوزی و مهارت‌آموزی افزوده است و از سوی دیگر، انتقال به زیست‌بوم آموزش‌های قومی و مجازی و مبتنی برهوش مصنوعی، روابط انسانی و صمیمی و تعاملات بشری و استادی و شاگردی و فضیلت‌های قدسی و معنوی را کم‌رنگ و کم‌سو می‌سازد و نگرانی‌های بیشتری هم در افاق‌های آینده پدید می‌آورد.

ج) افزون بر آنچه برشمرده شد، باید به نظام سلطه شیطانی و استکباری و حاکمیت زر و زور و تزویر سیاسی ظالمانه بر جهان و چنگ‌انداختن آن بر نظام‌ها و سامانه‌های فرهنگ‌سازی و تعلیم و تربیت جهان اشاره کرد. این قدرت اهریمنی، فرهنگ و تربیت جهان را بر مدار روح استکباری و منطق مادی و رویکرد شهوات مادی تنظیم کرده است و راه را بر رویکرد انسانی و الهی [بسته] و منطق عدالت و معنویت را به حاشیه رانده است.

د) و نیز باید اشاره کرد به تحولات گوناگون علمی و فناوری و معرفتی که برای جوان و انسان امروز، افکار نو و پرسش‌های جدید و ذائقه‌های تازه پدید آورده است و اندیشه‌های دینی و معنوی و الهی در معرض مسائل و چالش‌های نوینی قرار گرفته است و این امر مهم، هشدار دهنده است و هم، درصورت مواجهه صحیح، می‌تواند نویدبخش و امیدآفرین باشد.

ه) این‌ها نمونه‌هایی از حوادث واقعه و چالش‌های اساسی تعلیم

به گزارش خبرگزاری حوزه، آیت‌الله علیرضا اعرافی مدیر حوزه‌های علمیه کشور، با تبیین راهبردهای کلان حکمرانی تعلیم و تربیت، تصریح کرد: در این رستاخیز عظیم و امواج پیش رو، نقش دانشمندان، نجیبگان، فرهیختگان، دستگاه‌های مسئول و به‌ویژه نهاد عظیم تعلیم و تربیت و فرهنگیان ارجمند، بسی سنگین و گران است و پیشگامان تربیت اسلامی در برابر نسل کنونی و جوانان و نسل‌های آینده رسالت عظیمی بر دوش دارند.

چالش‌ها و فرصت‌ها و راهبردهای کلان حکمرانی تعلیم و تربیت از نگاه آیت‌الله اعرافی را در ادامه بخوانید:

بسم‌الله الرحمن الرحیم

برگزاری اجلاس کانون تربیت اسلامی، با مشارکت اعضای محترم و نقش‌آفرینان حوزه تعلیم و تربیت در این مرحله حساس و نوین انقلاب اسلامی و در میانه حوادث تلخ و شیرین تاریخ ایران و اسلام، می‌تواند فرصتی نو برای بازخوانی چالش‌ها و فرصت‌های جدید نظام تعلیم و تربیت و چاره‌اندیشی‌ها تازه و کارساز باشد.

مرحله نوین انقلاب اسلامی با شهادت قائد و رهبر شهیدمان ^(عج) و شهدای عزیز و نونهالان مدرسه شجره طیبه میناب و شهدای ایران و محور مقاومت آغاز شده است و با جنگ سوم و رویارویی بنیادی و تمدنی گفتمان انقلاب اسلامی و محور مقاومت با نظام سلطه استکباری آمریکایی صهیونیستی گره خورده است.

ملت مبعوث و امت پراکنده بر پایه اندیشه امام خمینی و هدایت‌های امام شهید^(عج) و خلف صالح ایشان رهبری معظم انقلاب اسلامی (مدظله) و با جان‌فشانی نیروهای مسلح و فداکار و نیروهای محور مقاومت، معماران این فصل نو و رویش جدید و درخشش نوین انقلاب اسلامی‌اند.

در این رستاخیز عظیم و امواج پیش رو، نقش دانشمندان، نجیبگان، فرهیختگان، دستگاه‌های مسئول و به‌ویژه نهاد عظیم تعلیم و تربیت و فرهنگیان ارجمند، بسی سنگین و گران است و پیشگامان تربیت اسلامی، در برابر نسل کنونی و جوانان و نسل‌های آینده رسالت عظیمی بر دوش دارند و آن کانون جوشان همراه با نهاد آموزش و پرورش و معلمان و مربیان و مدیران متعهد و انقلابی، می‌تواند پیشگام تحولات پیش رو، فرصت‌سازی‌های عظیم و فائق‌آمدن بر چالش‌های کنونی باشد.

ضمن عرض ادب، تواضع و تقدیر و تمجید محضر همه خادمان ارجمند نظام تعلیم و تربیت و آینده‌سازان نسل‌های آینده و همه فعالان این عرصه نورانی و شرکت‌کنندگان در آن کانون و مجمع فرخنده و اجلاس خجسته، نکاتی را یادآور می‌شوم:

۱. کشتی تعالی و تربیت انسان و نظام‌های تعلیم و تربیت در

حجت‌الاسلام والمسلمین محمد عالم‌زاده نوری، معاون تهذیب حوزه‌های علمیه در نشست «هویت طلبگی» و در دوره مهارت‌افزایی «راه روشن ۵» که با حضور طلاب جدیدالورود جامعه‌الزهرای^(عج) برگزار شد، با تأکید بر ضرورت شناخت دقیق عالم طلبگی، گفت: طلبگی صرفاً یک شغل یا موقعیت اجتماعی نیست؛ بلکه رسالت، مأموریت و تکلیفی الهی است که طلبه باید آن را آگاهانه بپذیرد و در مسیر تحقق آن حرکت کند. به گزارش خبرگزاری حوزه، معاون تهذیب حوزه‌های علمیه در این نشست، هویت طلبگی را موضوعی بنیادین در مسیر تربیت طلبه دانست و اظهار کرد: کسی که وارد حوزه علمیه می‌شود، پیش از آنکه بخواهد مهارت‌ها و دانش‌های مختلف را فرا بگیرد، باید بداند وارد چه عالمی شده و قرار است چه نقشی را در این عالم ایفا کند. شناخت عالم طلبگی و ترسیم نقشه این عالم، مقدمه‌ای برای شکل‌گیری هویت صحیح طلبگی است.

لزوم شناخت جایگاه حوزه و روحانیت در منظومه دین و جامعه

حجت‌الاسلام والمسلمین عالم‌زاده‌نوری، با بیان اینکه طلبه باید نگاه خود را نسبت به مسیر پیش رو از سطح فعالیت‌های روزمره فراتر ببرد، عنوان کرد: برای شناخت هویت طلبگی، باید از بالا به عالم طلبگی نگاه کرد و جایگاه حوزه، روحانیت و طلبه را در منظومه دین و جامعه شناخت.

وی افزود: طلبه باید بداند فلسفه وجودی حوزه‌های علمیه چیست، روحانیت برای چه شکل گرفته است و مأموریت یک عالم دینی در جامعه چیست؛ زیرا بدون پاسخ به این پرسش‌ها، ممکن است طلبه سال‌ها در حوزه تحصیل کند؛ اما تصویر روشنی از هویت و رسالت خود نداشته باشد.

معاون تهذیب حوزه‌های علمیه، با اشاره به آموزه‌های قرآن کریم درباره تفقه در دین، به آیه مبارکه نفر اشاره و اظهار کرد: این آیه نشان می‌دهد که فراگیری دین در منطق قرآن، هدفی صرفاً فردی ندارد؛ بلکه دانش و علوم دینی باید در خدمت آگاهی‌بخشی، هدایت و اصلاح جامعه قرار گیرد؛ بنابراین، طلبه باید از همان ابتدا نسبت میان تحصیل، تفقه، هدایت و مسئولیت اجتماعی خود را بشناسد.

استمرار مسیر دین در جامعه؛ فلسفه حضور روحانیت

حجت‌الاسلام والمسلمین عالم‌زاده نوری، با اشاره به رسالت روحانیت، گفت: روحانیت برای آن شکل گرفته است که مسیر دین در جامعه استمرار پیدا کند و معارف الهی به مردم برسد.

مواجهه حکیمانه، متعهدانه شورمندانه، فعال و انقلابی با مقوله تربیت، ضرورت دارد و در میان همه اصول و نکات مهم، چند نکته از اهمیت ویژه برخوردار است که بدان اشاره می‌نمایم:

یکم: حکمرانی تعلیم و تربیت و راهبری آن از سوی خانواده و حاکمیت، در تیرس تهاجم تحولات فناوری و حوادث اجتماعی و فرهنگ مادی و غربی قرار گرفته است. در نظام اسلامی و بر اساس منطق اسلام این حاکمیت و راهبری باید صیانت شود و مطابق با منطق قویم اسلام و با ملاحظه شرایط و تحولات زمان، باید صیانت و بازسازی و بازآفرینی گردد.

دوم: نیرومندسازی نسل جوان و تقویت بن‌مایه‌های معرفتی و مستحکم‌سازی اراده آنان سنگ بنای تربیت در دوره متلاطم کنونی است و مقاومت در برابر امواج تهاجم به اراده استوار و نهادینه‌شدن ارزش‌های قدسی و متعالی وابسته است؛ از این‌رو همه نظام آموزش، باید شناخت دقیق ویژگی‌های نسل‌های جدید را در صدر اولویت‌های خود قرار دهند و روش‌ها و شیوه‌های آن را استکشاف و پیاده نمایند. سوم: سند تحول آموزش و پرورش، می‌توانست مبدأ بازسازی و بالندگی آموزش و پرورش باشد؛ اما به‌رغم برخی از اقدامات و انگیزه‌های ارزشمند در پیاده‌سازی آن، در شکل مطلوب شاهد موفقیت مناسب در این زمینه نبودیم و دلایل آن، برخی روشن و برخی خارج از حوصله این مقال است و اینک برای پیاده‌سازی و نیز بازسازی و تکمیل آن، باید اقدام نمود و عزم و اراده جامعه فرهنگیان متعهد و مسئول و مطالبه‌گری و همکاری آنان، بسیار اثرگذار و راه‌گشاست.

چهارم: مدرسه کانون بنیادی و محور اصلی تعلیم و تربیت است و معلمان و مدیران و مربیان، راهبران و معماران تربیت‌اند. هرگونه تلاش برای شکل‌گیری مدرسه تراز و تعالی معرفت و بصیرت معلمان و مدیران، وظیفه همگانی است و البته در کنار ضرورت تعالی معرفت، بصیرت و معیشت آنان، منزلت اجتماعی و جایگاه متعالی نهاد آموزش و پرورش و جامعه بزرگ و شریف معلمان و مربیان، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و آنان باید قدر ببینند و بر صدر نشینند؛ زیراکه رسالت و مسئولیت آنان بسیار سنگین است.

پنجم: در یک سخن نسل نوجوان و جوان و نهاد خانواده و آموزش و پرورش، باید در صدر اولویت همه دستگاه‌های نظام اسلامی و قوای اجرایی و تقنینی و عموم جامعه باشد و برای رشد و شکوفایی آموزش و پرورش، بسیج همه ظرفیت‌ها و امکانات مردمی و دولتی و حاکمیتی و نهادهای مردمی ضرورت دارد.

در پایان از برگزارکنندگان و مشارکت‌کنندگان و حضار گرامی در آن محفل ایمانی و اجلاس فرهنگی سپاسگاری می‌نمایم و توفیق همه عزیزان و آن کانون جوشان را در خدمت به اسلام و انقلاب و میهن اسلامی خواستارم و سخن را با یاد و درود بر انبیا و اولیای الهی^(عج) به‌ویژه خاتم‌الاولصیا حضرت ولی‌عصر ارواحنا فداء و نیز شهدای عالی‌قدر اسلام و انقلاب اسلامی به‌ویژه امام کبیر و رهبر شهید^(عج) به پایان می‌برم و متضرعانه از خداوند منان پیروزی اسلام و مسلمانان و ملت رشید ایران و نیروهای مسلح و محور مقاومت را خواستارم.

وَاٰخِرُ دَعْوَانَا اِنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ

انسان سال‌های عمر خود را در مسیر تعلیم، تبلیغ، پژوهش، تربیت و خدمت به مردم صرف می‌کند و این نیز جلوه‌ای از فداکاری در راه دین است.

وی تصریح کرد: مهم آن است که طلبه بداند، سرمایه اصلی او عمر و وجود اوست و این سرمایه را در چه مسیری هزینه می‌کند. اگر زندگی طلبه در خدمت مأموریت الهی قرار گیرد، تحصیل و فعالیت‌های او نیز معنای عمیق‌تری پیدا خواهد کرد.

اقامه دین؛ رسالت حوزه‌های علمیه

حجت‌الاسلام والمسلمین عالم‌زاده نوری، اقامه دین را از مهم‌ترین مأموریت‌های حوزه‌های علمیه دانست و گفت: حوزه علمیه تنها برای تولید دانش یا تربیت افرادی که اطلاعات دینی دارند شکل نگرفته است؛ بلکه باید در مسیر تحقق و اقامه دین در جامعه نقش آفرینی کند.

معاون تهذیب حوزه‌های علمیه بیان کرد: اگر قرار باشد، دین خدا را اقامه کنیم، ابتدا باید دین را بشناسیم؛ بنابراین نخستین مرحله، شناخت دین است. مرحله دوم، شناساندن دین به مردم است. طلبه باید دینی را که شناخته است، به زبان مناسب و صحیح برای مردم تبیین کند. مرحله سوم، دفاع از دین است. دین خدا دشمن دارد و کسانی هستند که تلاش می‌کنند، دین را از میدان خارج کنند؛ بنابراین باید کسانی باشند که از دین دفاع کنند.

وی ادامه داد: دفاع از دین دوگونه است: دفاع سخت که بیشتر بر عهده نیروهای نظامی و دفاعی است و دفاع نرم که شامل دفاع فکری، فرهنگی و اعتقادی، پاسخ به شبهات و گفتش و مناظره با جریان‌های فکری مخالف است. این بخش از مسئولیت، از جمله عرصه‌های مهم فعالیت روحانیت است.

حجت‌الاسلام والمسلمین عالم‌زاده نوری تأکید کرد: طلبه‌ای که هویت خود را درست بشناسد، تحصیل را مقدمه‌ای برای خدمت می‌داند، تهذیب را ضرورتی برای اثرگذاری می‌شمارد و ارتباط با مردم را بخشی از مسئولیت خود تلقی می‌کند. در چنین نگاهی، حوزه علمیه یک مسیر تربیتی و رسالتی است، نه صرفاً یک محیط آموزشی.

وی در پایان گفت: هویت طلبگی زمانی شکل می‌گیرد که طلبه بداند، برای چه وارد این مسیر شده، از چه مکتبی پیروی می‌کند، چه رسالتی بر عهده دارد و قرار است در آینده چه نقشی در هدایت و خدمت به جامعه ایفا کند. شناخت این مسیر می‌تواند مبنای حرکت آگاهانه و مسئولانه طلبه در سال‌های پیش رو باشد.